

Пропозиції Пенсійного фонду України
до проєкту Закону України “Про безпеку та здоров’я працівників на роботі”,
внесеного Кабінетом Міністрів України
реєстраційний номер 10147 від 13 жовтня 2023 року
II читання

1. Пенсійний фонд України повідомляє про наявність зауважень до законопроєкту.

2. Законопроєктом (стаття 8) до II читання пропонується передбачити, що роботодавець зобов’язаний сплачувати на користь працівника єдиний внесок на загальнообов’язкове державне соціальне страхування (далі – єдиний внесок) відповідно до закону. Якщо працівник не був застрахований через невиконання роботодавцем своїх обов’язків щодо загальнообов’язкового державного соціального страхування, а шкода, завдана працівнику, виникла внаслідок нещасного випадку на роботі або професійного захворювання з вини роботодавця, роботодавець несе повну матеріальну відповідальність за шкоду, завдану життю або здоров’ю працівника, та витрати, пов’язані з лікуванням, необхідністю пристосування до нових умов життя, реабілітацією, втратою працездатності. Сплата роботодавцем виплат та/або компенсація за шкоду, передбачені абзацом першим цієї частини, не звільняють його від відповідальності, передбаченої законом.

Відповідно до Закону України “Про збір та облік єдиного внеску на загальнообов’язкове державне соціальне страхування” (далі – Закон) єдиний внесок сплачується з метою забезпечення захисту у випадках, передбачених законодавством, прав застрахованих осіб на отримання страхових виплат (послуг) за діючими видами загальнообов’язкового державного соціального страхування.

Зазначені положення законопроєкту допускають розбіжності у визначенні страхових випадків, з настанням яких надаються страхові виплати та соціальні послуги за загальнообов’язковим державним соціальним страхуванням, осіб, які підлягають відповідному страхуванню (оскільки з урахуванням пункту 26 частини першої статті 1 законопроєкту працівником є фізична особа, яка працює в межах трудових відносин (зокрема в іншого роботодавця) або виконує роботу за рішенням суду чи проходить у роботодавця навчання, стажування, практику, крім домашніх працівників, самозайнятих осіб, членів фермерського господарства), а також обсягу прав працівника і обов’язків роботодавця (у випадку, якщо за окремі категорії працівників роботодавець не є платником єдиного внеску відповідно до Закону), прогалини щодо наслідків у випадку, коли потерпілий не є застрахованою особою відповідно до Закону, а також різного правозастосування у разі виникнення у потерпілої особи інших потреб, ніж ті, що охоплюються страховими виплатами і соціальними послугами за відповідним видом загальнообов’язкового державного соціального страхування (особи, що покриває відповідні витрати).

Капінус Євгеній Валерійович

КНЕДП ДПС

BEDB631C5652E4EF982D15D9491D4998AF5E5BFC023EFAA1F8115095E53A907300

23.06.2025

Пенсійний фонд України

23.06.2025
2800-0702-3/41639

Крім цього, підпунктом 33 пункту 3 розділу VIII “Прикінцеві та перехідні положення” законопроекту пропонується внести зміни до Закону України “Про загальнообов’язкове державне соціальне страхування”, відповідно до яких до видатків за рахунок страхових внесків, замість чинного положення, що передбачає фінансування заходів з профілактики страхових випадків (відповідно до статті 44 зазначеного Закону до них належать вивчення, консультування, участь у навчанні та роз’яснювальні матеріали), пропонується віднести “фінансування заходів з профілактики страхових випадків, зокрема заходів, передбачених національною програмою у сфері безпеки та охорони здоров’я працівників”, що потенційно розширює можливості для трактування відповідних положень стосовно їх суперечності / пріоритетності законів, цільового призначення / використання страхових коштів на невизначене (неокреслене) коло питань.

Одночасно пунктом 15 частини другої статті 4 законопроекту до принципів державної (національної) політики у сфері безпеки та охорони здоров’я працівників на роботі пропонується віднести забезпечення системи консультування роботодавців і працівників з метою надання їм допомоги щодо організації заходів з мінімізації небезпек і професійних ризиків та застосування законодавства про безпеку та охорону здоров’я працівників на роботі за рахунок коштів державного бюджету, місцевих бюджетів, коштів уповноваженого органу управління в системі загальнообов’язкового державного соціального страхування у зв’язку з тимчасовою втратою працездатності та від нещасного випадку, благодійних внесків, міжнародної технічної допомоги (кошти міжнародних організацій) та з інших джерел, не заборонених законом.

Варто враховувати, що відповідно до статті 44 Закону України “Про загальнообов’язкове державне соціальне страхування” до компетенції уповноваженого органу, його територіальних органів віднесено, зокрема, вивчення стану умов, безпеки, охорони праці та профілактичної роботи на підприємствах, у фізичних осіб, які використовують найману працю, з метою надання страхувальникам необхідних консультацій у створенні ними та реалізації ефективної системи управління охороною праці, участь у навчанні, підвищенні професійної компетентності працівників, які вирішують питання охорони праці.

Запропоновані зміни до Закону України “Про загальнообов’язкове державне соціальне страхування” містять ризики щодо неоднозначного трактування, ширшого, ніж визначено зазначеним Законом, що порушує принцип правової визначеності, який полягає, як зазначив Європейський суд з прав людини, в тому, що право має бути належним чином доступним та передбачуваним за своєю дією та сформульованим з належною чіткістю, що дає можливість особам регулювати свою поведінку.

Всупереч вимогам Закону України “Про правотворчу діяльність”, відповідно до якого нормативно-правовий акт має не містити норм права, що не узгоджуються з

нормами права нормативно-правових актів рівної юридичної сили, не містити норм права, що не узгоджуються між собою, законопроект передбачає заміну термінології, зокрема, одного з видів страхування – “від нещасного випадку на роботі та професійного захворювання, які спричинили втрату працездатності”, у той час як Основами законодавства України про загальнообов’язкове державне соціальне страхування цей вид страхування передбачено – “від нещасного випадку на виробництві та професійного захворювання, які спричинили втрату працездатності”.

До II читання підпунктом 23 пункту 3 розділу VIII “Прикінцеві та перехідні положення” законопроекту пропонується доповнити абзац третьої частини першої статті 20 Закону (в якому передбачено, що реєстр застрахованих осіб формує та веде Пенсійний фонд України, користувачами цього реєстру є податкові органи, центральний орган виконавчої влади, що реалізує державну політику у сфері статистики, та Фонд загальнообов’язкового державного соціального страхування України на випадок безробіття) новим положенням, передбачивши, що центральний орган виконавчої влади, що реалізує державну політику з питань нагляду та контролю за додержанням законодавства про працю, безпеку та охорону здоров’я працівників на роботі, зайнятість населення, є користувачем реєстру застрахованих осіб.

Разом з цим відповідно до абзацу другої частини п’ятої статті 17 Закону цей орган вже визначений суб’єктом інформаційного обміну відомостями з реєстру застрахованих осіб, але про відомості, що містять ознаки використання праці неформлених працівників та порушення законодавства про працю.

На думку Пенсійного фонду України, доповнення саме цієї норми відповідними положеннями не тільки б дозволило досягнути мети пропонованого законодавчого регулювання по суті, не створюючи невизначеності щодо порядку доступу до інформації, а й врахувати вимоги законодавства про захист персональних даних щодо законодавчого визначення мети їх обробки.

**Голова правління
Пенсійного фонду України**

Євгеній КАПНУС